

پیوست شماره (۱) دستورالعمل اصلاحی نحوه اداره جلسات شوراهای استانی گفت و گوی دولت و بخش خصوصی

شناسه	رویه اجرایی	تاریخ: ۱۴۰۵/۰۴/۰۲
عنوان موضوع	بررسی مشکلات صادرکنندگان استان با توجه به ارسال پیامک اخیر تعزیرات حکومتی به منظور رفع تعهد صادراتی	
مرجع طرح موضوع	اتحادیه صادرکنندگان استان خراسان شمالی	
شرح موضوع	پیمان سپاری ارزی و الزام به رفع تعهد، یکباره تصویب نشده، بلکه بر اساس لایه‌های قانونی مختلفی شکل گرفته است. مهم‌ترین تاریخ‌های کلیدی آن به شرح زیر است: • مبنای قانونی اصلی (مرداد ۱۳۹۷): قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز (ابلاغی ۱۳۹۲/۱۰/۲۴) با اصلاحات بعدی، به‌ویژه تبصره ۶ بند خ ماده ۲ مکرر این قانون، پایه‌گذار اصلی الزام به بازگشت ارز صادراتی شد. اجرای جدی این قانون از مرداد ۱۳۹۷ و در پی نوسانات ارزی کلید خورد. • آیین‌نامه اجرایی و مهلت ۴ ماهه: بر اساس این قانون، آیین‌نامه اجرایی رفع تعهدات ارزی مهلت اولیه برای بازگشت ارز را ۴ ماه از تاریخ صدور پروانه گمرکی تعیین کرده است (با امکان تمدید حداکثر ۳ ماه). • بخشنامه‌های سالانه و مهلت‌های نهایی: این قانون با بخشنامه‌های سالانه بانک مرکزی به‌روزرسانی می‌شود. بر اساس بخشنامه‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲، مهلت تعهدات ارزی صادرات سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰ عملاً به پایان رسیده و برای موارد باقی‌مانده، جایگزین‌هایی مانند پرداخت جریمه نقدی در نظر گرفته شده است.	
ایرادات و مشکلات مطروحه	عواقب قانونی در صورت عدم رفع تعهد اگر صادرکننده‌ای واقعاً موفق به ایفای تعهد ارزی خود نشود، با توجه به قوانین، با ضمانت‌اجراهای متعددی از سوی سازمان تعزیرات حکومتی مواجه خواهد شد: • جریمه نقدی: بر اساس قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، متخلف به جریمه نقدی معادل یک پنجم موضوع تخلف محکوم می‌شود. در صورت عدم ایفای تعهد طی ۳ ماه از ابلاغ حکم قطعی، معادل ارزش تعهد بر اساس بالاترین نرخ اعلامی بانک مرکزی به جریمه افزوده می‌شود. • محرومیت از فعالیت بازرگانی: این محرومیت‌ها شامل تعلیق یا ابطال کارت بازرگانی از ۶ ماه تا یکسال (و در صورت تکرار تا ابطال دائم) است. • مجازات کیفری: در مواردی که تخلف به عنوان قاچاق یا سوءاستفاده ارزی تشخیص داده شود، مجازات‌های شدیدتری از جمله حبس تعزیری و جزای نقدی قابل اعمال است.	

جلسه با موضوع « بررسی مشکلات صادرکنندگان و ارائه راهکارهای رفع تعهد ارزی » در تاریخ دوشنبه ۲۲ تیرماه ۱۴۰۵، در ساعت ۱۰:۰۰ صبح در محل سالن جلسات اتاق بازرگانی برگزار گردید. در این نشست تخصصی، جناب آقای جاجرمی (ریاست محترم کمیسیون صنعت)، سرکار خانم محروقی (معاونت محترم مجامع و شوراهای اتاق بازرگانی)، جناب آقای دانایی‌فر (نماینده محترم سازمان تعزیرات حکومتی)، جناب آقای زمانی (معاونت محترم سازمان صنعت، معدن و تجارت)، جناب آقای صفرزاده (ریاست محترم توسعه تجارت) به همراه جمعی از تجار و صادرکنندگان محترم حضور داشتند.

در ابتدای جلسه، جناب آقای جاجرمی (ریاست محترم کمیسیون صنعت) ضمن عرض خیرمقدم به حاضرین، بر نقش کلیدی صادرکنندگان به عنوان ارکان اصلی تأمین‌کننده ارز و نیازهای کشور تأکید کردند. ایشان صراحتاً بیان داشتند: «همه ما باید به تعهداتمان عمل کنیم؛ اما در خصوص آن دسته از تجار که آمار رفع تعهد آن‌ها ۰٪ است (صادرات انجام داده‌اند اما ارزی به بانک مرکزی تحویل نداده‌اند) و یا کارت بازرگانی خود را اجاره داده‌اند، باید قاطعانه برخورد شود. کسی که کارت خود را اجاره می‌دهد باید بداند که صفر تا صد تعهدات بر عهده صاحب کارت است.»

ایشان در ادامه تأکید کردند که واحدهای تولیدی فعال و دارای تجارت پیوسته که درگیر تولید واقعی هستند، نباید با اجاره‌دهندگان کارت و افراد با فعالیت نامنظم در یک کفه قرار گیرند و بررسی وضعیت آن‌ها باید در مراحل آخر و با ارفاق بیشتری صورت پذیرد تا مانع تولید نشود. آقای جاجرمی با اشاره به حقوق بنیادین اقتصادی، اصول قانون اساسی را یادآور شدند:

- اصل ۲۸ قانون اساسی: «هر کس حق دارد شغلی را که بدان مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست برگزیند. دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون، برای همه افراد امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای احراز مشاغل ایجاد نماید.»
- اصل ۳۱ قانون اساسی: «داشتن مسکن متناسب با نیاز، حق هر فرد و خانواده ایرانی است. دولت موظف است با رعایت اولویت برای آنها که نیازمندترند به خصوص روستائینان و کارگران زمینه اجرای این اصل را فراهم کند.»

ایشان در پایان سخنان خود افزودند که دولت در سال ۱۳۹۷ برای صادرات مشوق‌هایی در نظر می‌گرفت، اما از آن زمان به بعد نه تنها مشوقی داده نمی‌شود، بلکه با قوانین متعدد (از جمله تغییر مکرر سقف تعهدات) مسیر تجارت بسیار دشوار شده است.

در ادامه، سرکار خانم محروقی (معاونت محترم مجامع و شوراهای اتاق بازرگانی) لیست صادرکنندگانی که تاکنون رفع تعهد ارزی خود را انجام نداده‌اند، در جلسه قرائت نمودند و مقرر شد بانک مرکزی ماهانه لیست مبتلا به را در سامانه جامع تجارت بروزرسانی نماید.

سپس جناب آقای دانایی‌فر (نماینده محترم سازمان تعزیرات حکومتی) به تبیین روال قانونی پرداختند و توضیح دادند: «کارگروهی تخصصی با ریاست مدیر تعزیرات و حضور نمایندگان شورای هماهنگی بانک‌ها، ستاد اطلاعات و استانداری برای رسیدگی به این امور تشکیل شده است. بر اساس دستورالعمل‌ها، اولویت رسیدگی با کسانی است که بیشترین تعهد ارزی را دارند (از بالاترین میزان تعهد تا پایین‌ترین سطح تفکیک می‌شوند).»

ایشان افزودند: «در ابتدا مهلتی یک هفته‌ای برای رفع تعهد تعیین شده بود که با مساعدت جناب آقای کفاش، این مهلت به ۱۰

جمع‌بندی جلسات
کارشناسی به تاریخ

روز افزایش یافت. اگر صادرکنندگان در این ۱۰ روز تعهد خود را ایفا کنند، از لیست تعزیرات خارج می شوند و در صورت عدم اقدام، پرونده ها به شیوه قانونی رسیدگی شده و به شعب تعزیرات ارجاع می گردد.

وی همچنین بر ضرورت تفکیک تعهدات اشخاص حقیقی و حقوقی تأکید کرد که هر کدام باید مستقلاً پاسخگو باشند. در پاسخ به درخواست تفکیک لیست، اعلام شد که لیست اولیه قابل تفکیک نیست اما در طول فرآیند رسیدگی، کاهش تعهدات در شعبه لحاظ خواهد شد و دفاعیات کارشناسی شده با اخذ نظرات سازمان صمت، گمرک و بانک مرکزی مؤثر خواهد بود. همچنین بخشنامه ای مبنی بر عدم مانع تراشی برای واحدهای تولیدی فعال وجود دارد.

روند رسیدگی به لیست تعهدات: امکان تفکیک و غربالگری لیست اولیه ارجاعی وجود ندارد. با این حال، اگر در طول فرآیند رسیدگی میزان تعهدات کاهش یابد، این تغییرات مستقیماً در شعبه رسیدگی کننده لحاظ خواهد شد.

اهمیت و کارشناسی لوایح دفاعیه: صادرکنندگان بدون نگرانی دفاعیات اولیه خود را مکتوب نمایند؛ چرا که این لایحه صرفاً جهت اعلام نحوه اقدام مودی است. کلیه اظهارات کارشناسی شده و نظرات سازمان صمت، گمرک و بانک اخذ خواهد شد که در تصمیم گیری نهایی بسیار مؤثر است.

عدم توقف تولید: بر اساس بخشنامه های موجود، مقرر است حتی در صورت نیاز به برخوردهای قانونی، این فرآیندها به گونه ای مدیریت شوند که به هیچ عنوان مانع از ادامه فعالیت و تولید واحدهای صنعتی نگردند و مساعدت لازم صورت پذیرد.

توضیحات سرکار خانم محروقی و ارائه گزارش تصویری:

پیرو پیامک های ارسالی از سوی اداره تعزیرات حکومتی برای صادرکنندگان، ایشان به جلسه ای در اتاق ایران با حضور جناب آقای لاهوتی (رئیس کنفدراسیون صادرات ایران) اشاره نمودند و ویدئوی ضبط شده آن جلسه به نمایش درآمد.

نکات ویدئوی جناب آقای لاهوتی: ایشان در این ویدئو اعلام داشتند که تمامی دغدغه ها و موضوعات مرتبط با رفع تعهد ارزی از استان های مختلف جمع شده و جهت پیگیری در سطح کلان، به «کمیته ارزی» اتاق به ریاست جناب آقای کاشفی منعکس گردیده است و قانون مجلس در این خصوص دارای ۴ شاخص مشخص می باشد.

ایشان همچنین جهت شفاف سازی ضوابط افزودند:

- سقف ۶۰٪ صرفاً آستانه «عدم تعلیق کارت بازرگانی» تا پایان مردادماه ۱۴۰۳ است و سقف نهایی رفع تعهد ارزی همچنان ۹۰٪ می باشد.
- مهلت سررسید رفع تعهد ۱۵ ماه است و پس از آن پرونده به مرجع قضایی ارجاع می شود. همچنین کارگروه برگشت ارز می تواند سالانه یک بار تا سقف ۳۰ هزار یورو معافیت اعمال کند.
- جناب آقای زمانی (معاونت محترم سازمان صمت) به بیان مشکلات اساسی این حوزه پرداختند و افزودند: «مشکل اصلی، عدم هماهنگی بانک مرکزی با سامانه جامع تجارت در خصوص اعلام عدد ثبت شده حاصل از درج اظهارنامه های گمرکی است؛ به طوری که این اطلاعات و آمار توسط بانک مرکزی قابل رؤیت نبوده و به دلیل عدم

بروزرسانی سامانه، مشکلاتی ایجاد شده است.» - تغییرات سقف تعهدات و تعلیق کارت‌ها: اعتراض به تغییرات ناگهانی و بدون اطلاع‌رسانی آستانه تعلیق کارت‌ها از ۶۰٪ به ۷۰٪، ۸۰٪ (تأکید شد فعلاً بازرگانانی که تا ۶۰٪ رفع تعهد کرده‌اند، کارتشان تعلیق نمی‌شود). - برای رفع تعهد، استفاده از «کوتاژ زنده» امکان‌پذیر است و «کوتاژ مرده» فاقد اعتبار است. برای سال ۱۴۰۱ به بعد نیز، رفع تعهد با ارائه «قبض انبار» مقدور است. - تأخیر ۲۴ ساعته در بروزرسانی سامانه وجود دارد که صادرکنندگان باید در لوایح دفاعیه خود به این اختلاف درصدها اشاره نمایند. - رفع تعهد سال‌های گذشته: عنوان شد برای تعهدات سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰، امکان مصالحه و تسویه ریالی در نظر گرفته شده بود که توسط جناب آقای صفرزاده مطرح گردید، اما بسیاری از تجار از این امکان استفاده ننمودند و نیازمند بررسی مجدد است. - مشکلات سامانه و گمرک: اختلاف ناشی از نرخ‌های ثبت شده پایه صادراتی در سامانه گمرک با نرخ واقعی خریداران خارجی که باعث ایجاد تعهدات ارزی غیرواقعی و مازاد برای صادرکننده می‌شود. - پروانه‌های وارداتی قدیمی: استفاده از پروانه‌های وارداتی سال‌های قبل (مانند ۱۴۰۱) در شرایط فعلی مشمول جریمه خواهد شد که مورد انتقاد قرار گرفت. - مرزنشینان: تأکید شد که قوانین و شیوه رفع تعهد ارزی مرزنشینان متفاوت از سایر صادرکنندگان تجاری است و باید این تفاوت رویه در شعب رسیدگی لحاظ گردد.	
در نشست‌های برگزار شده، نمایندگان بخش خصوصی خواسته‌های مشخصی را برای اصلاح روند مطرح کرده‌اند: - تفکیک و پالایش اطلاعات: اطلاعات صادرکنندگان باید دقیقاً پالایش شود تا اخطارها فقط برای افرادی که واقعاً تخلف دارند، ارسال گردد. - اعطای فرصت تنفس: حداقل ۳ ماه مهلت به صادرکنندگان واقعی برای رفع تعهدات باقی مانده داده شود تا بدون وقفه در تولید، نسبت به تسویه پرونده‌های خود اقدام کنند. - رفع ایرادات سامانه‌ای: مشکلات سامانه‌های ثبت بازگشت ارز که گاهی مانع از ثبت صحیح ایفای تعهد می‌شود، باید برطرف شود. ۱- تمدید مهلت‌ها و فرصت تنفس: با توجه به مشکلات وصول مطالبات از خریداران خارجی، صادرکنندگان خواستار افزایش مهلت ۴ ماهه هستند. همچنین در پی حوادث غیرمترقبه (مثل حادثه بندر شهید رجایی)، تعلیق ۶ ماهه الزام رفع تعهد پیشنهاد شده است.	پیشنهادهای

۲- تنوع بخشی به روش های رفع تعهد: اگرچه روش های جدیدی مانند فروش اسکناس به صرافی ها و تهاتر کالا به کالا مجاز شده، اما همچنان اصرار بر روش های محدود (مثل سامانه نیما) مورد انتقاد است و بر عملیاتی تر شدن این مسیرها تأکید دارند . ۳- توجه به تفاوت صادرکنندگان: نادیده گرفتن عملکرد مثبت صادرکنندگان خوش سابقه و یکسان سازی آنها با متخلفان اصلی، از انتقادات جدی است. همچنین سهم عمده بدهی ها مربوط به شرکت های بزرگ دولتی است، اما فشار بر بنگاه های کوچک و متوسط بیشتر است ۳- رفع موانع سامانه ای: مشکلات سامانه جامع تجارت که گاهی مانع از ثبت صحیح ایفای تعهد می شود، باید برطرف شود تا صادرکننده به دلیل نقص فنی، متخلف محسوب نشود . استفاده از ارز صادراتی برای واردات خط تولید: تسریع در فرآیند تخصیص ارز برای واردات مواد اولیه و تجهیزات تولیدی، به جای طی کردن صف های طولانی اداری آخرین مهلت استفاده از فرصت مصالحه به عنوان یادآوری، پایان آذر ۱۴۰۴ آخرین فرصت برای تسویه تعهدات سال های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰ از طریق مصالحه ریالی است و پس از آن، پرونده ها جهت پیگرد قانونی به قوه قضائیه ارجاع داده خواهند شد.	
قانون پیمان سپاری ارزی	فهرست مستندات و مدارک پشتیبان